

16413

ÖSTERGÖTLAND

Horn

Landsmåls- och Folkminnesarkivet
Uppsala

17/1 1944

Aggemark, Per, 1943

Svar på ULMA:s frågelista 27

Åkerns beredning

69 bl. 4:o

16413

Granskad av H. Gustavson

Exc. OSD

Åkerns beredning.

Östergötland
Horns s:n

Svar på U. L. M. A.'s frågelista nr 27.

1. Jordbrukets redskap.

"Åkersbräde och så det kunde
man nog få höra" (åkersbrädes
o så de kunna en nog få höra).
Ejens var nog det vanligaste uttrycket
redskap (redskap, m.), jordbrukets
redskap (jordbruketsredskap, m.)
handredskap.

Yxor (ykses, obj. sg. yks, f.) an-
vändes vid nyodling och f. ö., när
man behövde hugga undan buskar
på trädor o. dy. De brukade kalla
dem ratyxor, som man har hört.
Det hade de mer gamla, utslitna"

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.

Frgl. 27

(bi brukte käl'dom rättylesor
som en ha höt. da had' mien
gämba, utslitna), auctri g
nizon sin stild sort's yxor.

Hade de yxor fri att slå ränder
jordkokor o. dyl. med ocksa? "Nej,
det var kokklubban eller klubban
bara, som de sade." (nd, da va
kälklubba als khibba bara,
som de sä).
"Till odling hade de da en haka
att hugga bort torv och ^{se} si där
med flåhakan de kallade.
(Le odling had de da e haks
te hugga bort torv a si sa där
mät, - flåhaka de kallade)
"De hade koop när de skulle
gräva dike och komma fram

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
Frgl. 27

i jord, där som var härt. (de
 hade körp, na dr skults grova
 diks a lioms fram i jol, da
 som va härt). Nu användä korpen
 kallades as korpa (to körps).

Använde man några knator
 e. dyl. vid arbete på åkeren? (Ja, det
 var) dyng härkan (dyng härka,
 bf. sg., f.). Något namn på två-
 stycket på härkan hade ej meddel.

Fanns det i äldre tid härkor med *gr nito rid!*
 pinor .. tvåstycke av trä? "Jag
 minns inte om annat än det
 var med gäppinn i trä, tre
 tror jag det var. Sedan var det ju
 de där köpta. De var ju tingligare.
 (Ja minns nito som ans de vä
 med gäppinn, trä, tré tror a de

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
 Frgl. 27

vå: sedan värf de ju de där göpta.
 de va ju tingsgöta). "Det kan
 jag aldrig påminna mig om det
 var fjäl eller slä det kallade
 det (fröstyhet). (da kan 'a ätor
 påminna ma, om de va göp
 äls slä de källdst).

Avintor en kvast att sopa jorden
 från stenar med? "Det har jag
 hört talas om, att de sopade ste-
 narne. (da har 'a lög'tas om
 att de söpte stena). E' något
 särskilt namn på sådan kvast.

"När de skulle breda gödset,
 då hade de en grep, dynggrop."
 (ma de skulle bre gödset, da
 hade de grep, dynggrop, f.) i pl.
 greper (gröper). "En sådan använ-

Landmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN
 ÖGL.
 Frgl. 27

des f.ö. an lussa gördel (lassa jössel)
med men g. vid grävning i gården.

had kallades pinnaona? "Det var
grefhorn, de hade brutit av
en grefhorn sade de (de var en
grefhorn, de hade brutit a et
grefhorn på de). På de äldsta
grefarna vore hornen av trä,
och så var det en järnspets (a
sa var de en järnspets).

Spade (spas, -on; pl. =, of. späa, m.)
Spadblad (späbba, n.). "Spä-
bladet det var järnkörning. Jag
hörd aldrig annat än spadbladet.
Sedan var det då skorning eller
beslag, eller vad det kallade det,
uppåt shaftet, och så för att inte
träbiten skulle spricka sönder,

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
Per Aggemark. 1943. HORN
ÖGL.
Frgl. 27

si var det ritat i." (späbblät
 dd va jäyktörny. ja höds
 älor ans späbblät. Sen va da
 da skönny als besläg, als
 var di liäldst spät skäftst,
 a sa för at mts träbiton slums
 sprokts söms ja va di ritat i).

? a

Var kallades den del av bladet, som
 var av trä? "Jag hörde aldrig annat
 än spadstake" (ja höds älor
 ans spästake) som namn på
 såväl skäftet, som dess platta
 nedre del, vid vilken "spadbladet"
 av jern var fäst.

"För fyrtiofem år sedan då minns
 jag, att de grävde rät mynhet
fäldike(m), men det var med de
 di köpta spadorna, fäldiks-

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN
 ÖGL.
 Frgl. 27

7.
spadaarna. Och så hade de ^{dä} skopor
att ösa ut det lösa med. Och det
äldsta jag minns det var en träbil,
som de hade fäst vid ett krockigt
skåft. (Jag förstår ju att de
da minns ja, att de grävdes
rät mycket bändika, man
de vä ma de där göpels spåa,
tändikspåa. a sa hade de
dä skopor fe oss in da lösa
mä, a de äldsta ja minns de
va en träbil som de hade fäst
ut ett krockigt skåft).

Någon särskild kapp att gräva
upp tistel med hade man inte.
"Det gick de och plockade och
hade bälghandskar" (da jrk
de a pläkt a hade bälgh-

härskes).
 "Järnspele, ja det hade de
 och så hade de hötstäng att
hota hät med." (jærnspele, ja, da
 hade de, a sa hade de hötstäng
 se hots höt mä). Då spædet
 ej räckte till för att bända eller
 bryta upp en sten c. dyl., kunde
 man använda en lamma (lamma, f.)
 en lång, kraftig ^{träs} stäng. Och skulle
 det vara bra, då slog de på en
 gammal härskes på den där
 för det skulle bli hårdare lag.
 (a skulle da va bra da slo
 de på en gammal härskes
 på den där, fo da skulle bli
 hårdare lag).
 "Vändhake, det var väl mer till"

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
 Frgl. 27

timmeravverkning." (värnliäks
 da, va lo mé fo timmerav-
 värling). "En brött (en ligg
 under lunnan el. speuet), det tog man,
 vad som fanns till hands" (et
 bröt, da lö en va som fanns
 te thäns), en sten, en träbit o.s.v.

"Du ska spätta loss, brukade de
 säga" (du ska spets lös, brukade
 de säga).

Vid - sprängning använde man
 stenboor (stenbör, obj. sg. o. pl., n.)
 man slog på booret med en slägga
 (släga, obj. pl. -or, f.). "Krossan
 det - var en större stenlägg.
 Den hade de inte till booret utan
 det var om de använde sät.
 Det rätta namnet var väl

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN
 ÖGL.
 Frgl. 27

knyster, om de skulle vara lite
 mer fina i språket. (knosa (f.)
 da va e stors stenslägs.
 den hado di ruto te bört, utan
 da vä, om de används säl. &
 da rito vännst va lo knyster,
 om di sluta vara lito mer fins
 i språket). - En säte [] det
 hade ju mest stensprängarna.
 det vart ju en skär, så det gick
 skvacka av, om det var några
 bitar som stod upp, när man
 hade sprängt. (en säte^{man?} hade
 ju mest stensprängarna. da
 vart ju et jär za da - gick a
 skvacka a, om da va några
 bitar, som sto op, när en
 hade sprängt).

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
 Frgl. 27

ovs!

"Stensuggan del namnet
 hörde man till ^(f. b.) det mesta" / sten-
 sugga^(f.) de nämndst h^od' en
 le - de mästa) om stendrogen
 (stendrogen, f.). - "De använde
 ju stenvagn med, om de skulle
 frakta det på väg eller något?"
 (de används ju stenvagn
 med, om de skulle fraktat
 på väg els något).

Dragnordningar ^(f. skåka)

Skackel (skåka^(f.); pl. och skåkar, f.)
 "Skackelrede (se bild 9 i fol.) det var
 det där, innan de fick linor" (skåkar-
 res de vä de där, ina de fick
 linor).

"Vejnivå, se det sate med ilop
 så, så det värt stadigt, inga svänglar."

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN
 ÖGL.
 Frgl. 27

(väsdräkt, se de som mer röp
da, sa da vat fädit, ära svärls).

Dräkt (dräkt, f.), bild 10:1

Buteok (bükök, n.), bild 11:1, her
använts.

Sedan skakelredena försvunnit,
använde man draglinor (dräg-
linor, oöf. pl. f.) eller dragkedjor
(dräggesor) att länkta i svänglar
na (svängla, oöf. sg. svängel n.)

"Så länge jag hade hästar och bräde
jag gillade aldrig kedjorna. Garn^{x)}
det går ju att få av, om de (hästar-
na) seror in sig" (så länge jag
hads hästar a bräde ja jilds
älor gärra. f. gän yd 'gar ju

^{x)} Användes av medel. omvällande n. ordet
(drag)linor.

a ja å, om de snor in så).
 Svängarna voro i mitten frisedda
 med en järnögla, en ögl (c yggoh, f.),
 medels vilken de kunde fästas
 vid krokar i de yttre ändarna av
 svängelvägen (svängelväga, f.).

Denna var i sin tur försedd med
 en kraftig, rödlig järnkrok, medel
 svängelkroken (svängelkrokon, m.)
 som kunde häftas i redskapet.

När man talade om hela denne
 anordning (svängelväg, svänglar),
 kunde man säga: "Gå och
 hämta harrovägen, och då var
 det meningen, att då skulle de
 där tre ting följä af." (gå
 a hämt harroväga, a da va
 da meningen; at da skulle de

Landmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
 Fgl. 27

de fr̄e tingona följys åt).
 Harvrig var namnet, antingen den
 användes till havo, sladd, plog
 e. dyf. Någon särskild arbetsväng,
 om man t. ex. skulle köra ett ände,
 med en häst, fanns ej, utan
 man tog en av de svänglar, som
 användes vid parkörning.

Några namn på beslagen på svänglar
 eller vig hade ej meddel.

Ej heller hade han något namn
 på hälen i skaklarna, genom
 vilka selhasplarna trädas när
 man spännes för hästen. "Det
 brukade vara, så man inte fick
 i selhaspeln i hälen, utan
 man fick gå till smeden"
 (de brukte vä, så en inte

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN
 ÖGL.
 Frgl. 27

från i och häspol 2 hōla, en
en pek ga te smēn)

"Det var något de kallade tistel,
de gamla, det var, när de körde med
oxar, det minns jag." (De var
nat de kalds tistel, drängar,
de var, när de gjorde med oxar,
de minns 'a). Tröb. stäng pi ragna.

"De körde med koola förs. Det
hör man ju aldrig nu, utan det
är ärder. Det var då till det
mesta stängärder. Se den där
stängen hon häktades då i sket
direkt. Och så de andra då, den
kallade de länkärder (i vilka man
måtte häkta någon drängordning, vaul, haw-
koola, se nedan!), när de kom upp (kom
i bruk, uppfanns), och så hade de harr-

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
Per Aggemark. 1943. HORN
ÖGL.
Frgl. 27

Krooken äro skurva vid med
 i de zädes med krook för. de
 hör en jar älv när, en d'a
 ädov. de va da te de mästa
 stängädov. se den de zäda
 ha - haktoss da i inlet dräkt.
 a sa de äuro da dom kalls
 de länkädov se di kam op,
 a sa had de hättkrooken te
 skarvs ve mä)

Harvkrook var en draganordning,
 bestående av en stock med häll
 i den ena änden, som fästes i ocket,
 och en kedja i den andra som
 fästes i ^{redskapet (hörn, hätt, älvor etc.)} ~~dragandring~~ medels
 en krook. I regel kördes arbetet med
 oxar. I vanliga fall använde de
 ju en häll på stakka (d. v. s. kupa) pönnen

med. (då det skulle trampa ned den ny-
 uppkomna potatisen). Och på de mesta
 gårdarna fanns det ju en dragädel
 och det användes ju mycket
 till potatiskupning. (I vanliga
 fall används det ju en häst
 till stukks pövrarna m. a. p.
 de mesta gårdarna fanns ju en
 dragädel, och användes ju
 mycket till potatiskupning). Men
 hade i regel inte mera potatis, än
 att de personer och hade dra ädel.

Av vilka delar bestod en ädel
 av äldre typ? Det var ädersbiller
 och foten, och så var det dä opp-
ständerna och så handtaget
 (den övre stäm som upptill sammansatt
 "oppständerna" och som slutade med en handtag);

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN
 ÖGL.
 Frgl. 27

och så var det ärdersörnen "
 (da va äd^zbilon a fö^ton, a
 sa va da da öp^släns^sra a sa
 hänt^ag^ot, a -sa va da äd^z-
 ö^rana). - "Går fötes draganordningen
 i? "Det var inte annat än en
 märkla att häkta krooken i.
 På de här nya (ärderna) var det
kränglan (precis som pi en modern play) "
 (da va into ans e mäls te
 häkts krooken i. på de ha
 nya va da kränga).

- Kunde man ställa in ärdet för
 olika djup? "Det var att ändra viggarna,
 det var kilar de hade" (da va
 te ans viga, da va föts de
 häds). E; någon särskild 'lita'.
 Att man myskade ner sig med ärd, kunde

meddel. ej till. Att köra med ända
 tvärs el. snett över en åker, kallas
 att tväsa (tvärs).

Rist (rust, m.) som särskilt
 redskap har frickommit. Meddel.
 hade setts en sådan men ej setts
 den användas.

Plog (plog, -en; -a, m.). De
 äldsta tröplogarna meddel. setts
 "det var stängplogar" (da va stäng-
 plogs). Jfr sid. 15! Tändskivan
 kallades fjöl (fjöl, f.) och var
 på de äldsta plogarna av trä sedan
 av järn. "Och så var det på en tenn
 utav järn på så på dom där (plogarna?)"
 (da sa va de da en krigiv på så på
 på dom där).
 Överumplog det var ju den kuvant-

Sakligaste, som användes: (q̄vorum-
 p̄rog da va ju den h̄uvudsak-
 ligste som användes).

Övriga delar av plogen voro:
 landsidan (l̄ansia, b. s. g. f.),
 p̄rogisen (p̄rogässon, m.) med
 kringlan (kr̄anglas) är fästa
 i ordningen i bilen (bilan, m.)
 skalmarna (skat, m. o. f.)
 och ibland fastsatt vid dess senare
 en piskhäll (piskhäll, m.) samt
 handtagen (h̄antäga, b. p. n.,
 äro utsk. h̄antäga).

Det sade att de hade på plogen,
 hetsade fast en bit och visste
 den: (de sa, att de la på p̄rogen,
 hetsade fast en bit västa m.).
 När man transporterade plogen på

en väg, använde man en släpsko
(släp-skå, m.), en plankbil med
en kraftig märla att köra in bilen

Sladd (slad, -on; -o; -a, m.)
man skilde mellan slät sladd
(slät-slåd, m.) utan pinnar, och s. k.
pinnsladd (pinn-slåd, m.) med pin-
nar. Det var med två sådana där
reglar (stockar el. grova plankstycken) på, och
de mesta så var det tre på. Den
främre bålen den var en järnkant
pirat på och pinnar i de båda
bakre. I allmänhet var de litet
krökta, så de skulle skära ner
i de två må två sandiga reglar
på, och märla så var det tre
på. den främre bålen den var

en jämkant påsat på a pins
i de bar bakts. i åtmanlit
va de lito trokts, sa de stunts
fets nér)

1. Hne präktade man sladden till "frin
åkeon"? Den kunde de p släpa med
(och?) på vägen, för se den var
ärrad. Det var pålagt regler
(mindre grova tribiter än den s. sladden
bestod av) på de där mutterskruvar-
na (medels vilka sladdpinnarna vore fastade på
sladdens ömsida), så det kunde de
vandra den och köra i den kunn
de släpa mē på vägen, för
så där va ärrad. De va på-
lägt regler på de där mutters-
skruvar, så de kunn de vāns
den a ziro).

16413
Landsmålsarkivet Uppsala 16413
Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
Frgl. 27

Övs!
(försch)
med andra
andra r.
(S. 100)

Var färes draganordningen i? "De som
 var riktigt bra, så var det en tän,
 som gick igenom alla tre regler-
 na och en mutter på den bakre.
 Äljert var det bara en ögla i den
 främre." (de som var riktigt
 bra, så var de en tän, som
 gick igenom alla tre regler a
 en mutter på den bakre.
 hallo var de bara e ygla i
 den främre).

Körkullen stod på, om det be-
 hövdes. "Det hände ju, att man
 fick trilla på stenar och så
 stå på själva med. Och så var
 det ju olika, om det var fyra
 dragare eller två, och så var de
 (sladdarna) ju olika stora: (de

händs ju, at om fik trils på
 stens a sa sta på själ vor mé.
 a sa va de ju ötkis, om da
 va fyra dragors als frá, a
 sa va de ju ötkis stors.)

Ää köra med sladd kallades at
 sladda (släds).

Harv (harv, -a, -or, -ora, f.ij)
 numera mest harv el. harv).

för användes tråpinncharvar
 (tråpinncharvar, f.). En sådan
 låg ännu in dragen under en skyddan-
 de bergvägg i närheten av en skogsgläda.
 Där hade man tydeligen släpat in
 den, sedan man sist använt den. Meddel.
 hade setit den så sent som för några
 minuter sedan. Den bestod av fyra
reglar och iborrade pinner. (fyra

regls a iböya pins).

Senare användes även med järn-
pinnes. "Jag har sett utar de här
gamla med led på / ja ha
sit utar de här gamla med
lê på), antas något slags gång-
järn. Men djert vore 'reglsarna'
i allmänhet överligt förenade.
Något namn på tvästråna hade ej
meddel.

Man talade om rätpinnehaarv
(rätpinnehaarv, f.) krookpinne-
haarv (krookpinnehaarv, f.) och
klyshaarv (klyshaarv, f.). En
pinne på en klyshaarv var som en
gärfot. Hon (haarven) var som en
snoöplog (allts triangelformad). Det
var att luckra opp med, sedan

man hade sladdat. På klysharven hade de ett handtag, så att de kunde läta. / - vå som en gäsföt. hw vå som en snö-plög. då vå to lunkers öp ma, sån en hård sladdst. på klysharven ha'de et hantlag, så de kunde täta). Ett handtag fanns också på "krookpinneharven" med en på "rätpinneharven".

"Rätpinneharven användes mest ä mylle mer såd med." / rät-pinneharven användes mest to mylle me på må.)

En särskild myllekäm / myllekäm, (m.) hade meddel. set, men någon sida hade aldrig använts under hans tid. Det var en rak bäl, och

si ~~de~~ tog de de billaorna (pinnar-
na voro lika dem s. förekommo i
Klyshovom) lites snett (de var
en rät båt, a sa lō de
de bita lita snett).

Äu kör med härv kallades ad
harva (hävros, hävros, hävros,
jfr. s. 24.)

Bull (bull, -on; -a, m.)
kallades den slätvilt med vilken
man tillpackade jorden efter säd.

Bullens delar: bullställningen
(bullstälninga, f.) och kubben
(kubbon, m.) eller bullstocken
(bullstälson, m.). "Vanligen
var det en sits, så de fick äka
på dem. Det var en skakel, som
bar upp ställningen." (Vanligen

va da en sils, sa de fte äks
 på dom. da va e skåteb
 zöm bar sp stälninga).
 "Var kubbén - delad i mitten?" "Ja,
 de gick bättre att vända med då.
 Var de (i) en del, då ville de gärna
 gräva ner sig vid vändning." (Jaa,
 de gick bättre a vända med då.
 va de en del, så vis de gärna
 grävs né på ve vänding). "Vänliga
 fall, så gick det en ädel igenom
 (kubbén el. kubbarna), men ibland
 hade de en dubb." (i vänliga
 fall ser ju de en älsol rönom,
 men ibland hade de en dubb.)
 På vörn med bult det var att
 bulta" (da va te bult).
Stendrog (stendrogg, = 'a; = 'or; = 'ora, p. Se sid. 11!)

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
 Frgl. 27

Mullskopa / mullsköps, (---a; ---ar; ---are, f.)
 "Nog kommer jag ihåg mullskopar
 för 40, 45 år sedan." (nog kommer jag
 ihåg mullskopar för fjärr,
 fjärrfjärn å gån). De vore gjorda
 av trä och försedda med två hand-
 tag, som sutto på en axel och
 med en par hak hölls skopan
 i läge. När man ville, att skopan
 skulle gå runt, drog man isär
 handtagen.

"Om det var någon svacka i åhern,
 som de ville fylla, så hade de
 den där (mullskopan) att fylla i med"
 (som de nå naqvåls och åkay,
 gån de vils fyls, så härd
 de den de te fyls i med).
 Redskapen förvarades under

vintern: redskapskjulet (redskaps-
sjuke, m.)

II. Höst- och vårplöjning.

Aker (åker, åker, åker, åker, m.)
kan betyda odlad mark i allmän-
het: "hålls och köra i åkern"
(hals a fjör i åker). Det kan
också betyda 'stycket mellan
två öppna diken (spärdiken)
på ett fält': "mellan spärdikena
det var åker" (måla spärdika
de va åker). - Fält besädda
med ett visst slags säe. dyl. kunna
också, omväxlande med ordet gårde,
kallas åker, t. ex. rågäker (rög-
åker, m.), veteäker (vildåker, m.),

ärtläken (ärfäkor, m.). Obs. 'ärtland'
kan man ej säga, men däremot
rotland (rotlän, m.) och pärö-
land (päröalän, m.) = potatis-
land.

Ordet 'fält' förekommer ej i dial.
utan en större åkerstycke kallas
gård (jät, jätel. jät; jät, jät, m.)
'på släta gårderna' (på slät
jät).

Jorden indelas också i skift,
vanligen sex: tvåda, ^{höst} första årsvill,
andra årsvill, vintid (ev. rotfrukt) under
två år. Man kan t. ex. säga: "Jag
har haore på det där skiftet
i år." (ja har hävros på de
der skiftet i år)

Andra uttryck för ett mindre

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
Per Aggemark. 1943. HORN
ÖGL.
Frgl. 27

stycke åkerjord: en liten lycka
 (e. liten lykta), en kovve (en
 kövs, m.), en liten ränga (e.
 liten ranga, f.), en kil (en gil, m.)
 om en kistformigt återstycke. På tal
 om det sista uttr. sade meddel.:
 "Hans sade så, skräddarn, när
 han var på slättergånge. Det
 var en kil kvar, och den sa
 de åt honom att slå. (Men då
 han kommit ett stycke in på kilen,
 sade han andfädd): Det blir
 allt bredare och bredare." (han
 så så skräddaren var han va
 på slättergånge. De var en gil
 kvar, och den sa de åt honom
 att slå. --- De blev allt bredare
 och bredare).

† = remsa

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
Frgl. 27

Plöja (plöjor). Höstplöjat (höstplöjst, n.)
 och vårplöjat (vårplöjst, n.): höstplöj-
 ning, resp. vårplöjning, vilka ord även
 kunde användas. När började man med
 "höstplöjat"? "Det var, när de fick in
 skörden. Och de ville ha det färdigt
 till 24 oktober" (då var, när de fick in
 skörden. & de ville ha't färdigt till
 zungafjördes oktober), då tjänstefolket
 o.k. förveckla började. Men det berodde
 ju mycket på väder under hösten, om
 detta skulle lyckas. Trädan det var
 ju en del, som plånnade då (på hösten),
 så det var ju egentligen vårplöjning
 (troä då var ju en del som lemds
 då, så då var ju egentligen
 vårplöjning).
 - Kirkenlen skötte alltid tjäls plögen.

Landsmålarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
 Frgl. 27

Man plöjde i regel ej på frityämsel.
 Det kunde vara något tillfälligt till
 grannar emellan. "Det var här"
 (de var här), sade man bara,
 om jorden var härplöjd.

När det var korvt, så att det var
 svart eller rent av omöjligt att
 plöja, sade man endast att "det
 var här" (de var här).

När det gick bra att plöja, det då
 var det plöjboord" (na ga ja bra
 a plöja, de va de plöjboord)

När de plöjes mer gödet, det kallas
 de ja mer skumplöjning, för då
 plöjer de ja inte så djupt. Att ta
 upp en särskild plögdjup det har
 jag inte egentligen gjort. De behöva
 nog hålla det djup de har börjat med"

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark, 1943. HORN

ÖGL.
 Frgl. 27

(na dr. plogar ger jäsöl, da kals dr
 ger mer skinn plogning, fo da
 plogade ger into sa jupst.) te ta
 sp et särjelt plogging da har a
 into rjantlen jöt. de behövs nog
 häls da jup, or ha börjt vid
 su ad ^{man} inte räka vinda upp oöngliga
 jordlager.

Fästa) (for, f.) = rimen, or ploger
 ger fram. Den löskurna jordski-
 van, som vändes upp, kallas tillt
 (tillt, tj.-en, m.). Gi det bra
 ad plöja, gi det ad ta bredure
 tillt, och i det liarl, for man ta
 den smal, för (ad) det skall
 falla (ga da bra a plöja,
 ga da a ta briddors tillt, a a de
 hat, for or ta den smälst, fo da

ska jäls). Man fick olika brodd
 på färnan genom att flytta dragan-
 ordningen i "kränglan". Även kniven
 (kyrivan, meddel:s uttal), d. v. s. rislen, kunde
 flyttas.

"Det nyplöjda stycket det kallade
 de teg." (De nyplöjds stycket de
 kallade de teg. "Det var vissa steg
 teggen skulle ha. - Det var att slå
 opp en teg. Plöjäs var det för tri
 tillas jädes mot vandra), och där de slöt,
 det var slutfäran. (De va viss
 steg teggen skulle ha (ibred). -
 de va te slö opp en teg. plöjäs
 var de, a de de slöt, de var
 (hül föra). - Var det vana
 plöjare, då fick slå opp teg
 efter teg. Men var de mindre vana

Körare, så fick de vana slå upp
 åt dem. (va de vana på gator,
 da fick de slå upp tåg etc - tåg.
 men va de minns vana gator,
 sa fick de vana slå upp åt dem)

han talade om ett nytt uppslag
 (nytt öpslag, m.).

Varje tåg var 18 à 20 steg bred. Han
 körde 10 à 12 slag, d. v. s. så många
 färor, på varje sida av två tagnar,
 och då möttes dessa i en slutfärd
 (slutför, f.).

"och så väntegen, han skulle
 fållas antingen utåt eller inåt
 omson, så det inte var lika
 varje gång." (a sa väntegen
 han skulle fållas antingen utåt
 eller inåt omson, sa de inte

vaf fihls värgs gång).

"Landfäror det var närmast renen"
 planfärs qd va nämlst rena
~~slägst~~

Man talade om att köra renslaget
 (3000 renslägst). Det var endast
 när fälde in (falds in) land-
 färorna. Sedan skulle man
 skotta renar (skots rensor), vilket
 tillslutades skeddre endast vid infällning.

4 man

Grundfär (grünfär, f.) kallades
 den näst sista färan av en leg.
 Som avslutning blev det en sista
 eller andra kördning av grundfäran,
 så att man fick en djup slutfära.
 Men för att kunna utföra denna
 andra plöjning av grundfäran
 från rätt håll, väntade man "da"

fick jag äka komme opp eller ta
 en får på nästa teg opp. / (da
 fick 'a äls löms öp als ta
 e för på nästa teg öp)

Fyrkantoplöjning linc i mycket
 använts i Horn. Det var svårt,
 när man skulle falla in (fals in),
 att få det att gå jämnt upp. Det
 var ju lättare vid utfällning. Och
 så blir det mycket tilltrampat.
 (a sa br. da mycket tétrampst)
 av dragarna

"Nyploja det kallade det det
 nog, mest om de odlade"
 (nyploja de kallas de 't' nog
 mest om de odlade).

"Och det är kvickrot eller för
 mycket halva för (framförelse),

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
 Frgl. 27

så kan det packa sig fri (som
 d'a kvickrot als fo mykts härm
 fo za kan da packa sa för)
 "Görelen den plöjde vi mer till
midssommar, och så efter höst
 (höstbegravningen) då körde man
 om det med krock. (Jösle dan
 plöjds vi ne te mesommar, a
 sa efter höst, da zöd'on om
 st ma krock). Och det körade
 man med krock. (a da tvåd'on
 ma krock), d. v. s. körde pi Träden
 tvås över de vanliga plogfärorna.
 Men om man körde med plog
 tvås över färorna, hade man end.
 meddel. inget särskilt namn
 på den sortens plöjning.
 Meddel. hade set ballplöjning'

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN
 ÖGL.
 Frgl. 27

41.
men hade ringet särskilt namn häfvi.

III. Trädesbruk och gödning.

Träda (träs, by. träa, f.)
"Det där skiftet det ligger i träda"
(da där skiftet da ligger i
träs). Lägga i träda (lägga
i träs).

Män brukade använda trädan
som betesmark. "Det kunde
ju vara till hälften (till hälften)
en liten ängsmark." (da kunde
ju vara till hälften en liten ängsmark)
(Cherret. s. 24, men i regel är "mark" fem.)
Lidant bete på trädan m. tillhörande
mer el. mindre bröda vicesrenar o. övrigt
odlade partier kallades trädesbete

(Träsbits ^{m.})

I vanliga fall hörlplöjer
(hästplöjer) man trädan och
bronn et. sladder efter vassadden,
och därefter gödder och plöjer man.

"Bland fick man hästräfsa
om det var för mycket kvickrot
(i trädan), och handräfsa med.

Det fick man samla ihop och
frakta bort." / "Bland fick en
hästräfsa, om de va för mycket
kvikrot, a härräfsa med.
de fick en samla ihop a frakta
bort)

Man brukade, särskilt för,
gräva ner stora stenar i gropar.
"Det var inte litet gräva och en
riskabelt gräva." / "de va inte

lita grävs a et ruskäboll
grävs).

Något mindre stens bröl man
opp eller plockade opp. Dessa hade
man antingen i stenrösen, s. k.
stenrör / stenrör, (s. g. o. r. l., n.)
eller stengärdesgårdar. "Det synes
ju här med sådana där stengärdes-
gårdar." (de synes ju här med
sans det zfen jaggäts, m.)

"Bälensurt det var det, där som
inte det var kädddiktat förstas
(bälensurt de var de de som
inte de var kädddiktat förstas).

"Det är välensjukt." (d'a välens-
sjukt)

Att dessa kallades att "gräva
diken." (grävs diken). Och ville

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
Per Aggemark. 1943. HORN
ÖGL.
Frgl. 27

man särskilt betona, att det var
 friga om att gräva nya diken,
 kallade man det att gräva
 nydiken" (to gravo nydiks).
 På basis rensa upp gamla
 diken kallades i regel att
 rensa diken (rensas diks).

Dikesgrävning ansågs som ett
 mycket tungt arbete. Men något
 talerätt, syftande härpå, kände
 medel. ej till

Man började med att spänna
 upp dikessivert (spens op diks-
 sivert, m.) eller sätta upp dikessivert
 påts op dikessivert). Sedan kunde
 man börja ta första spadtaget
 (ta första spadtaget), d. v. s. de övre
 jordlagret, så djupt som man kunde

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN
 ÖGL.
 Frgl. 27

La med spaden. Det lätsta varret
man behöfde gräva ner sig, kallades
bottentaget, la bottenlaget
(la bötentaget). Och sedan
rensade de botten / a san
renste de bötton.

Den slutande sidan av diket
var slänten / slänton, m.).
"De tog slänten." / de to slänton,
när de jämmande av den. "Dikesreuen
del var kanten oppi det." / dikes-
rena de va kainton spä
äa), oftast talade man bara
om reuen (rena, f.)

"När de röjde för dikningen, då
buskade de av eller röjde bort buskar,
sade de mycket. / da buskads
de ä' els röjds bort buskar, säi

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
Frgl. 27

de mjukt)

C:a 2-3 dm. bred diket som brukade man ha.

Namn på stora diken, som utgöra avlopp? Det var utlopps-diket, om de hade större väten. flöden. Nor det var samma sak. Men det var nog större diken de kallade då nor. (då va utloppsdiket, om de hade stor väten flöden. nå da va säms såk. men da va nog stora diken de kallas da nor)

Medel. hade ej nyt särskilt namn för diken, som gingo längs en rågång.

Diken runt hela skift, utefter

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
Per Aggemark. 1943. HORN
ÖGL.
Frgl. 27

vägar o. dyg., kallades landdiken
 / ländiks, obj. sg. o. pl. f.. "Och så
 är vår det spår-diken mellan
 de olika åkrarna." / "A så var
 de spår-diks mellan de olika
 åkra".

Täckdiken (täkdiks, n.) har
 funnits så länge meddel. hade
 hört talas om. Men på 1800-talet
 och delvis in på 1900-talet hade
 man snästen eller kluvorna
 slavar / slavar, f.; botten
 "och hade gränvis eller enris
 på" / "a ha gränvis alor enris
 på", för att ej jorden skulle falla
 ner. Tegelror började komma
 i bruk vid skelskiftet. Men
 inte i någon stor skala, inte

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN
 ÖGL.
 Fgl. 27

(man inte i na för gkåts,
 inte). "De slänmas (igen)
 de med, om det inte är bra sug"
 (de slänms för må, om de inte
 a bra sug).

"Där de (täckdikens) börjar, det är
 ju täckdikensbrunnen. Det grävdes
 ju alltid en brun, och den fyllde
 man med sten." (De för börja
 för ju täckdikensbrunn. De grävdes
 ju allt en brun, a den fylld en
 med sten) Namn på täckdikets
 öppning vad är avloppsvikel?

Öga? "Jo det har jag bestämt
 hört på senare tiden, täckdikens
 öga." (ja, det har a bestämt
 hört på senare tiden, täckdikens
 öga). Ej något annat namn.

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.

Frgl. 27

Lad kallades den nu diket uppskottade jorden? "Det är dikes-torv allihop." (d'ä dikes-torv ätt chöp). Men skilde y på botten-torv o. slänttorv.

Hur fördes den uppskottade jorden och torven ut på åkern? "Det var att köra ut det med mullskopa eller kasta ut det med en grep, om det inte var så mycket.

Ejert körde de ut det och hade upp det i komposthögar. (De va te göra ut et med mullsköps als kårstz ut et med e grep, om de inte va så mycket. als gjefo de ut et (med dyngbrän) å la öp et i komposthögar).

Nu sänder delu torven kallades
 at hacha torv (hacks torv).
 Därvid användes en torvhacka
 (torvhäcks, f.). "Flåhacks hade
 de till dikesrensning, när det
 var våten i diken, att hugga
 loss (torv) med." / flåhacks hade
 de te dikesrensning, när de va
 våten i dike, te hugga loss
 mid).

"Det hade igen gamla diken
 mellan åkrarna." (de la rån
 gamla dikes mellan åkra).

Angående sug se sid. 48.
 "Det blev bakvåten, om det
 blev mycket i noren." / da ble
 bakvåten, om da ble mycket
 i nora).

Bro (brō, bf. -na; obj. pl. brödsor,
bf. --a, f.). "Det var mest med
krävirket." (de va mest ma
krävirket). Ej något särskilt
namn. Det vilade på underlägg
(jimsläg, obj. sg. o. pl., m.). "Det var
oftast - fyra, kunde nog vara
fem med. Dess mindre frästades
f brovirket." (de va oftast fyra,
kunde nog va fem med. Des
minre frästas brövirket).

"De gjorde stentrömmor med"
(de gjorde stentrömmor med)
"En väg, som kördes mycket, så
lade de ner ^(bro) virket lätt och
skottade jord på." (en väg, som
kördes mycket, så la de ner
virket lätt a skottade jödt)

på).

- Fanns det flyttbara broar?
 "Det minns jag allt att jag såg
 sådana där de hade (ej säkert
 namn) för. De var hopspikade
 som en län dä. (De minns ja
 allt, att ja så som där
 de hade för. de va hop-
 spikade som en län dä.)

Man talade om att gödsla åkern
 (jösle åkern). - "Det sade
 de nog att det var klakt, men
 det sades mer om klak (d. v. s. fröj)
 säd." (De så de nog, att de
 va klakt, men dä säs mer
 om klak sä). Man talade om
 fet jord (fēt jōt f.) och mager
jord (māgōr jōt). 'Koin' använ-

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
 Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
 Frgl. 27

des fröträdens vis om magar mjölk.

Både dynga (dynga, bf. dynga, f.)
 och göddel (jössel, bf. jösle, f.) - an-
 vändes i uttrycket samma utskäring.
 Man talade om fädynga (fädynga),
ködynga (ködynga), kögöddel
 (kögössel), lagdyngadöddel
 (lagdyngadössel). Hästgöddel (häst-
 jösöl) och stallgöddel (stalls-
 jösöl) talade man men an-
 vände knippest ordet 'dynga' i
 detta senare sammanhang.

"Dynga det är mer om lagdyng-
döddel." (dynga da a mer
 om lagdyngadössel).

Bidare talade man om fär-
göddel (färjösöl), svingöddel
 (svingjösöl) och husgöddel

(hvisgjässl), när man inte
i stället sade folkskil (fölk-
sit m.)

Dyngkastan (dyngkastan, m.)
var det vanliga ordet för göddelhyg-
Platsen, där göddeln ^{läg} ligger
kallades göddelstid (jösslstä, m.),
även innan det var brukligt att
cementera den, eller göddelplan
(jösslplan, m.).

Göddelvänen (jösslväten, n.)
eller dyngvänen (dyngväten, n.)

"Då sade de nog mycket, att
de körde ut det i kompost, när
de körde på vintern." (Då så-
de nog mycket, att de gödde ut
det i kompost, när de gödde
på vintern).

På tal om gödselvätned, sade
meddel.: "De hade nog gröppor
de samlade opp i förr med, men
det mesta fick ju rinna bort."

(De hade nog gröppor för
samlade opp i förr med, men
det mesta - fick ju rinna bort).

Man har man tämligen allmunt
dyngbrunn (dyngbrunn, m.).

På min fråga, om olika sorters
gödsel för olika växtarter, svarade
meddel.: "Inte mer än ^(än) hästgödsel
användes till peroulandet, för
den glibbade (= klubbade) inte
som kodlyngan." (Inte mer
än hästgödsel användes till
peroulandet, för den glibbade
inte som kodlyngan).

Det var ej brukligt att utdraga gödseln. "De brände opp de där grästörvorna på myrjord mycket för att bli av med dem på lindrigaste sätt." (de brändes opp de där grästörvorna på myrjord mycket för att bli av med dem på lindrigaste sätt)

Kalk började nog användas i början av 1900-talet. "Konstgödsel kom nog lite före kalken" (konstgödsel kom nog lite före kalken).

Köra gödsel (köra gödsel), köra dyna (köra dyna). Dynggrep (dynngrep, f.) användes att lässa gödet (lässa gödsel) med. När man skulle lässa av (lässa å), hade man en dyngharka (dyngharka).

är uttal. dynghäcks, f.). De härka-
de av det och läde det: stränge
 och bredd ut det med det som-
 ma, så det inte fick ligga och
 torla. (De härkas ä't a här't
 stränge a bredd ut st ma de-
 säms, så de inte fick ligga a
 lörs)

Man körde gödseln i en dyng-
bottern (dyngbötton, m.) el. gödel-
bottern (jösölbötton), även kallad
dyngsköv (dyngsköv, n.). Det
 bestod av fästa gävlar, och gav-
larna det kallade de stäm
 (a gävla de kallas de stäm),
 samt lyftbara sidbräder. "Det
 är bara bräderna eller dyngbräder-
na." (De bara bräva als dyng-

bräva). När man körde tomme
 (3.9.93 töms), brukade man
 lägga det vänstra "dyngbrädet"
 i lut mot bakstammens överkant
 och med framändan mot skrovet.
 botten såa: att det fick stöd mot
 framstammens nedre del. Det
 blev blev ett fjädrande sittbräde.
 Samma "dyngskrov" el. "dyngbotten"
 användes på vintron. Det flyttades
 bara över på ett par kälkar.
 Se f. ö. foto av "dyngskrov" i min
 proseminarieuppsats: "Slätter
 och skörd i Järstads s:n, Östergötland", 1927.

Var det ont om karlfolk kunde
 även kvinnorna hjälpa till med
 att lossa gödrel och breda gödrel

(bre jössel). I bägge fallen användes endast grep.

Stågon särskild ceremoni vid slutet av gödselkörningen förelkom ej.

Plöje ner gödseln (plöje ner gösta)

IV. Vår- och höstsädd.

Gemensamt namn för alla vårarbeten på åker: vårbruket (vårbrukst, n.), Vårå (våra), Våråningen (våråninga, f.), våråst (våra, f.), Höståningen (höståninga, f.), Höståst (höståst, f.)
 "Hon (jorden) redde sig bra"
 (ho reds se bra), när den var lätt

att bearbeta. I motsats full "da vill hon inte reda sig." (da vil ho inte re sa).

"Det är lucker jord och lätarbetad, det kan man säga, när hon inte länder vid" (da lucker jöb a lätarbetad, da kan en säga, när ho inte ler vé).

"Men hon kan vara härd och kokig och seg." (man ho kan va härd a kokig a seg)

Jord kökar (jör kökar, j.).

Utsäde var tydligen det ord som nu fullständigt slagit igenom i orten. Men man kunde ju få höra någon, som sade säsa och säsa. (man en kunde ju få höra när som sä säsa a säsa).

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
Per Aggemark. 1943. HORN
ÖGL.
Frgl. 27

Det vände att man på sankta
marker sladdade och harvade,
medan tjälen ännu var kvar i
jorden. "Det var tjälharva och
tjälsladda." (da va får harvo
a gälfjads).

Däremot sådde man ej på tjälen.
"Det var bara ett förarbete, om det
var gräslån, och så fick det ligga
och torke ut, medan de sådde
landäkeren. Sedan var det att
ge det en harvning, innan
de sådde." (da va bara et förarbete,
om de va gräslån, a så fick de dä
frö a torke ut, med de såds lån-
äkeren, sen va de te ge 't e harvning,
innan de såds). "Det var förharvning
dä." (da va förharvning dä).

Landsmålsarkivet Uppsala 16413
Per Aggemark. 1943. HORN

ÖGL.
Frgl. 27

En särskild man för hvarning
längs el. tvärs över plogfärderna.

Man på färden efter en hvarpinne?

"Det var en hvarfär efter pinne"
(de va e hvarfär efter pinne)

Hade man något uttryck för att
man vid hvarning rådde lämna
en bit ocharvad? "Det var ocharvad
det." (da va ocharvad da)

Man kunde stundom få lov att
hicka korv (hacks korv) eller
bulka koka (bullets koka)

"Om det var betensurt, så
var det inte sagt, att de fick det
bättre, om de körde mjölke"
(om de va betensurt så va
de inte säkt, att de fick ett
bättre, om de gjöds mjölke); åker.

"Höstsädden efter gammalt det
 var vist den 18 augusti. Då skulle
 de så råga med gammalt utsäde,
 och kom de fram till den 20, då
 skulle de ha nytta." (höstsädden
 eller gärmsf de va vist den
 ålfondis augusti. da skulle de
 så råga med gärmsf utsädes,
 a kom de fram te den jūgonds,
 da skulle de ha nytta).

Säckarna ställdes var som helst
 på åkern eller på renarna eller
 kunde stå kvar på vagnen, då det var
 lättare att friflytta dem, om så behövdes.

"Läroren det skulle vara någon,
 som var kästknunnig" (så sy de
 skulle va man som va kästknunnig).
 Han hade en säckkappa (så jäps, t.)

fri en eller två händer. Det var ej
 något särskild namn på skippans
 ram. "Det var springat spröt (till
 ram) och så en botten" (da va
 springat spröt a sa en botten).
 Man hade en särem (särem, f.),
 som lades över axeln och medels sä-
 kroken (säkerökon, m.) fästes vid
 skippans kant. Hur fäste man
 skippans, om man sådde med
 båda händerna? "Det fick lov
 att vara dubbelremmar så
 den kunde selas på." (da fick
 lov a vara dubbelremmar så den
 kunde selas på).

En medhjälpare, som kom och
 fynde på hade man i regel. "Och
 det var ju inget trevligt knog,

den som hade den uppgiften."

(a da va ju nyst trövit kyög,
dan som hade den uppifla).

Läringsmaskiner, sämskines
(sämajiner, m.) började användas
i socknen i början av 1890-talet.

"Och så skulle det fjärijas då"
(a sa skulle da fjäryss då),
d. v. s. när man sadde fri hand.

Man säne upp stakar (utan sär-
skilt namn) fri åt ha ögonmärke
att gå efter, när man "fjärijade".

Man hade en särskild brakrook,
pännimmande om en lång bandyklubb,
att fjärija med. Den kallades också
fjärijkrooken (fjärykrooken, m.)
eller klubben (klöba, f.). Man
sköt den framför sig med den medre,

böjda delen mot marken och den
övre stödd mot högra axeln.

Den rand eller fäa, som därvid
uppstod, kallades fjärjrand

(fjärjran, f.) ~~Avståndet~~ ^{utlösningen}
mellan två sådana ränder.

Kallades en fjärje (fjärje, m.)

Fläckar som av misstag läm-
nats obeskidda mellan två fjärj-
ränder, "det var barnsölefläckar"
(det var bäsöfläckor). Någon
förklaring till namnet hade ej
meddel.

Fanns det något uttryck för att
beteckna, att man sätts två gånger
på samma ställe? "Det hörde
jag aldrig (annat, än dubbelsätt)
(det hörde jag äro en dubbelsätt)

"Man kunde sä i vårsä i höstsä,
 som hade gått ut sig." (som kunn
 sa i våsa i hötsä, som hade
 gåt ut sa). Mycket var det ju,
 att det var isbränna. (mylles
 vä da ju, at da var isbränna)
 "Det kunde bli snark på rågen
 med." (da kunn bli snark på
 rågen me), d. v. s. snömögel.

"De myllade med harv." (de
 myllads me harv), i äldre
 tid med myllkam (myllkam, m.)
 men aldrig, såvitt medelt. viste,
 med "krok"

"Vatten färor (för att vleda vatten
 från åkeren) det kördes upp med
 en arv i hötsä." (vattenfäror
 de gödes op me et arv i hötsä)

Man odlade mysket litet lin.
 "De hade bara något litet linland"
 / de hade bara något litet linland
 Men sådde rovor med butelj;
 ritade färor. "De drill-lade det
 med kroke, och äsen (mellan färoarna)
 krattade de, och så ritade de
 (mitte på äsen) med en haelka"
 / de drill-lät ma kroke, a
 ässen krattades de, a så ritades
 de ma e-häks)

Kroksträdgårdständer kallades för
kallgärdsländ (käl gärdsländ)
 eller kallgärdstappa (käl gärdstapp, f.)
 Ofta låg de i kanten av en åker
 i närheten av gården. Den benäm-
 ningen användes ej nu.

Kälrotter (käl rötter, o. p. r.)

eller, som man för oftast sade, rotkål (rötkål, m.) såddes i regel och gullrives.

Pätta päron (sats päron) var det vanliga uttrycket för 'sätta potatis'. Man sätte i varannan föra, och efteråt sladdade man.

På sedan 'kupa' potatisen kallades, att stuka päron (stukas päron) Läppäron (sät päron).

Tistel i säden brukade man dra upp för hand.

"De luckerade opp med en lätt-harv" (de luckerades öp med en tät harv), om häftigt regn pladtrat till jorden.

Meddelare: f. hemmansägaren Helge Nilsson, Granstorp, Horn, född 1889 i Kristineberg, Horn
Horn: juli 1943. Per Aggemark